

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»
№1 від 27.01.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»
№7 від 27.01.2025

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
курсів підвищення кваліфікації**

за темою

«Громадянська освіта: формуємо громадянську позицію»

“Civic Education : forming a Civic Position”

Укладачі: Грінченко О.І., старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти; Астахова М.С., завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти, кандидат педагогічних наук

Цільова група: учителі / викладачі інтегрованого курсу «Громадянська освіта» та громадянської освіти в НУШ, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри соціально-гуманітарної освіти
24.01.2025 № 1

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна, змішана

НАПРЯМИ: розвиток компетентностей відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти"» та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА: професійний розвиток учителів / викладачів інтегрованого курсу «Громадянська освіта» відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

1. Забезпечити розвиток / формування / удосконалення набутих компетентностей або набуття нових компетентностей відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, у межах професійної діяльності вчителя / викладача інтегрованого курсу «Громадянська освіта».
 - А2. Предметно-методичної компетентності
 - А3. Інформаційно-цифрової компетентності
 - Б2. Емоційно-етична компетентність
 - Г3. Оцінювально-аналітичної компетентності
2. Поглибити / розширити знання учителів / викладачів інтегрованого курсу «Громадянська освіта» з питань концептуального оновлення громадянської освіти відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.
3. Удосконалити вміння вчителів / викладачів інтегрованого курсу «Громадянська освіта» щодо використання сучасних освітніх технологій на уроках інтегрованого курсу «Громадянська освіта» та громадянської освіти в НУШ.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма курсів підвищення кваліфікації за темою «Громадянська освіта: формуємо громадянську позицію» **розроблена на основі** Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2025 р. № 904 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти».

Актуальність освітньої програми обумовлена необхідністю підготовки вчителів / викладачів інтегрованого курсу «Громадянська освіта» до концептуального оновлення організації освітнього процесу на уроках інтегрованого курсу «Громадянська освіта» з використанням актуальних технологій та методик навчання, реалізації вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Освітню програму курсів підвищення кваліфікації за темою «Громадянська освіта: формуємо громадянську позицію» **розроблено з урахуванням положень:** законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225 “Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти”», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність учителя.

Обсяг: 60 годин (2 кредиту)

Особливості організації освітнього процесу за цією програмою

Основними формами організації освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації за темою «Громадянська освіта: формуємо громадянську позицію» є лекції теоретичного конструювання, інтерактивні лекції, тренінгові заняття. Специфіка реалізації ОП полягає в засвоєнні нових принципів побудови освітнього процесу на уроках інтегрованого курсу «Громадянська освіта» відповідно до ідей і вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Науково-педагогічні працівники Академії можуть вносити зміни в пропонований освітньою програмою зміст з метою необхідності своєчасного реагування на

конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зазначивши їх в розкладі занять. Загальний обсяг таких змін може досягати до 25%.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- *для очного навчання:* матеріали (презентації) навчальних занять, цифрові освітні ресурси, ноутбук, проектор з інтерактивними функціями / інтерактивна панель;
- *для дистанційного навчання:* матеріали (презентації) навчальних занять, цифрові освітні ресурси, ноутбук.

Очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту базової середньої освіти;
- форм, методів, технологій навчання, виховання й розвитку учнів засобами громадянської освіти;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів громадянської освіти.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ;
- здійснювати оцінювання і аналіз результатів навчання учнів відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- дитиноцентризм;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку.

Компетентності:

- **A2. Предметно-методична** (здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти; здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти);
- **A3. Інформаційно-цифрова компетентність** (здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати

інформацію оперувати нею в професійній діяльності; здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси; здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі);

- **Б2. Емоційно-етична компетентність** (здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами; здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі);
- **Г3. Оцінювально-аналітична** (здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти).

КУРИКУЛУМ

курсів підвищення кваліфікації для вчителів інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
та громадянської освіти в НУШ за освітньою програмою з теми
«Громадянська освіта: формуємо громадянську позицію»

№ з/п	Назва модуля	К-сть год / кредитів
1.	Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності	6 / 0,2
2.	Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності	28 / 0,9
3.	Сучасні підходи до організації освітнього процесу	14 / 0,5
4.	Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу	8 / 0,3
5.	Діагностико-аналітичний	4 / 0,1
	Разом год / кредитів	60 / 2

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
курсів підвищення кваліфікації для вчителів інтегрованого курсу «Громадянська освіта»
та громадянської освіти в НУШ за освітньою програмою з теми
«Громадянська освіта: формуємо громадянську позицію»

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
1.	Модуль 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності		
1.1	Актуальність та основоположні засади інтегрованого курсу «Громадянська освіта» та громадянської освіти НУШ	A2, Б.1.3, Г2	2
1.2	Програмно-методичне забезпечення інтегрованого курсу «Громадянська освіта» та громадянської освіти НУШ	A2.1, A2.2, Г2	2
1.3	Нові підходи та особливості оцінювання результатів навчання для громадянської та історичної освітньої галузі	Г1.1, Г3	2
Усього годин за модулем			6
2.	Модуль 2. Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності		
2.1	Роль громади в житті людини, суспільства, держави	A2, A3.3, Б1.3	2
2.2	Громадянин і держава	A2, A3.3, Б1.3	2
2.3	Захист прав і свобод у правовій державі. Електронна демократія в дії:	A2, A3, Г2.2	2
2.4	Робота з темами агресії РФ проти України на уроках громадянської освіти в 5-10 класах	A1.4, A2, Б2.3	2
2.5	Підприємництво і фінансова грамотність	A.2.2, A2.4, Г2.2	2
2.6	Економічні закони та принципи функціонування економічних систем	A2, A3.1, Г2.2	2
2.7	Сучасні процеси глобалізації економічного життя людства	A2, A3.1, Б2.3	2
2.8	Економічні проблеми держави сьогодення	A2, A3.1, Г2.2	2
2.9	Україна – член європейського та світового співтовариства	A2, A3.1, Б2.3	2
2.10	Як жити за принципами сталого розвитку?	A2.3, Б2.3, В2.3	2
2.11	Культура взаємодії у суспільстві	A1.4, A2, Б3.1	2
2.12	Самореалізація особистості	A2.5, Б1.2, Г3.3	2
2.13	Медіаграмотність та інформаційна безпека: виклики сучасного світу	A2.4, A3.1, В2.2	2
2.14	Ефективна комунікація. Спілкування та сучасні виклики	A1.4, A2.2, Б2.2	2
Усього годин за модулем			28
3.	Модуль 3. Сучасні підходи до організації освітнього процесу		
3.1	Проектна діяльність на уроках інтегрованого курсу "Громадянська освіта"	A2.2, A2.4, Г2.2	2
3.2	Потенціал цифрових ресурсів на уроках інтегрованого курсу "Громадянська освіта"	A2.4, A3, Г2.2	2

3.3	Виховання моральних і етичних цінностей. Подолання стереотипів та упереджень.	A2.2, A2.5, B1.4	2
3.4	Розвиток культури партнерства у школі: стратегія малих кроків	A2.2, B2.3, B3.1	2
3.5	Громадянська та соціальна компетентність як умова успішної соціалізації особистості здобувача освіти	A2.2, B1.4, B2.3	2
3.6	Діяльнісний підхід як основа розвитку підприємливості та фінансової грамотності в курсі «Громадянська освіта»	A.2.2, A2.4, Г2.2	2
3.7	Виховання правової свідомості як завдання громадянської освіти	A2, B1.4, B2.3	2
Усього годин за модулем			14
4.	Модуль 4. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу		
4.1	Інклюзивний підхід на уроках громадянської освіти: рівність і підтримка в освітньому процесі	B3.1, B1, Г2.1	2
4.2	Збереження соціального та психологічного здоров'я здобувачів освіти в умовах воєнного стану	B1.1, B2.2, B3.1	2
4.3	Синергія успіху сучасного здобувача освіти: критичне мислення та емоційний інтелект.	B1, B3.1, Г2.1	2
4.4	Емоційна саморегуляція та життєздатність в контексті психічного здоров'я учасників освітнього процесу	B1, B2, B3.1	2
Усього годин за модулем			8
5.	Модуль 5. Діагностико-аналітичний		
5.1	Настановне заняття. Вхідне діагностування	Д1	2
5.2	Підсумкове тестування	Д1	2
Усього годин за модулем			4
Разом годин / кредитів за освітньою програмою			60 / 2

Рекомендована література

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Азбука європейської інтеграції : навчально-методичний посібник / [під заг. ред. І.В. Яковлюка]. – Харків : Апекс +, 2006. – 168 с.
3. Валерій Пекар. Державотворення: влада, суспільство та розбудова інституцій (презентація). URL: <http://surl.li/dmoas>
4. Віталія Лебідь. Спеціальний механізм правосуддя для притягнення до відповідальності за міжнародні злочини проти українського народу: що це таке? URL: <http://surl.li/btmiu>
5. Глобальні цілі сталого розвитку. 2015-2030. ПРООН – Україна. URL:

<https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>

6. Демократія. Громадянська освіта. Інтерактивний підручник, 10 клас. Онлайн-платформа www.citizen.in.ua. URL: <http://surl.li/dmobd>

7. Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2024-п#Text>

8. Десмонд Дайлен. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Десмонд Дайлен ; [пер. з англ.] – К.: «К.І.С.», 2006. – 696 с.

9. Діалоги про війну : освітній проєкт. URL: https://mcip.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/katalog_22_04-1-stysnuto-1.pdf

10. Ефективні комунікації для громад. Посібник. URL: <https://surl.li/lugvqj>

11. затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 №1225 URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

12. Згуровський М.З. Україна у глобальних вимірах / М.З. Згуровський // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2007. – № 13. – С. 3 – 8.

13. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році. 6 – 11 класи. Освітня галузь «Суспільствознавство». Громадянська освіта. URL: <http://surl.li/ctwgy>

14. Інтерактивний посібник «Як побудувати демократичну школу: Інтерактивний посібник про загальношкільний підхід до формування демократичної культури школи та розвитку громадянських компетентностей». URL:

https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DemSchool101+2019_T3/about

15. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітян. Посібник. Київ. 2019. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/efektyvni-komunikacii-posibnyk-final-preview-20-12.pdf>

16. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <http://surl.li/tctn>

17. Критерії оцінювання за освітніми галузями результатів навчання здобувачів освіти відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchanni>

18. Людина в соціокультурному просторі. Громадянська освіта. Інтерактивний підручник, 10 клас. Онлайн-платформа www.citizen.in.ua. URL: <http://surl.li/aryqu>

19. Маніфест громадянського суспільства (Луганська декларація). URL: <http://surl.li/dmoac>

20. Модельна навчальна програма «Громадянська освіта. 6–9 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт. Васильків І. Д., Кравчук В. М., Танчин І. З.). URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzQZSsJlmSZKpZkhMpwvnNFfwXz?projector=1&messagePartId=0.1>

21. Навчально-методичний посібник «Вивчаючи міжнародне гуманітарне право». Друге видання. URL: <http://surl.li/btmji>

22. Національна Доповідь про людський розвиток «Україна: на шляху до соціального залучення». – К. : ПРООН в Україні, 2011. – 124 с.
23. Нільсон Мельцер. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. URL: <http://surl.li/btmjc>
24. Оновлений посібник з освіти з прав людини за участі молоді «Компас». URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass>
25. Пометун О.І. Уроки для сталого розвитку : посібник для вчителя з навчального курсу за вибором для учнів 8-го класу загальноосвітніх шкіл. / О.І. Пометун, Л.М. Пилипчатіна, І. М Сущенко. – Вид. 2-ге. Випр. і доп. – Д. : «ЛІРА», 2013. –100 с.
26. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навч. посіб. / М. А. Порошенко. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>
27. Порядок організації інклюзивного навчання в ЗЗСО, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
28. Права людини для дітей: посібник для вчителів та тренерів. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/106797>
29. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За заг. ред. В.Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.
30. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття»: Ухвалена конференцією ООН з на-вколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): Пер. з англ. — 2-ге вид. — К.: Інтелсфера, 2000. — 360 с.
31. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»,
32. Рамка компетентностей для культури демократії. Том 1. Контекст, концепції та модель. Європейський центр ім. Вергеланда, листопад 2018. – 84 с.
33. Суспільство як соціальна система. URL: <http://surl.li/aryni>
34. Тулодзєцький Г., Герціг Б., Графе С. Медіаосвіта в школі та на уроці: Основи і приклади / За загал. ред. В.Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. – К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. – 405 с.
35. Як говорити про російсько-українську війну в школі? Уроки стійкості, боротьби та перемог : посібник. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-govoriti-pro-rosijsko-ukrayinsku-vijnu-v-shkoli-mon-stvorilo-posibnik>